

Kerrâmiyye fırkasının kurucusu Muhammed b. Kerrâm, muhaddis Ebû Dâvûd es-Sicistânî ve oğlu Abdullah (İbn Ebû Dâvûd), Osman b. Saîd ed-Dârimî, Ebû Nasr es-Sicizî, müfessir Muhammed b. Uzeyz es-Sicistânî, kelâmcı Ebû Ya'kûb es-Sicistânî, mutasavvîf Ebû Abdullah es-Sicizî, edip Ebû Hâtîm es-Sicistânî, Ebû Süleyman es-Sicistânî ve Melikşah Hüseyin-i Sistânî bunlar arasında sayılabilir.

BİBLİYOGRAFYA :

Belâzürî, *Fütûh* (Fayda), s. 452, 570-584; Ya'kûbî, *Kitâbü'l-Büldân* (trc. M. İbrâhîm Âyetî), Tahran 2536 şş./1978, s. 56-61; İbn Hurdâzbih, *Me-sâlik ve Memâlik* (trc. Saîd Hâkrînd), Tahran 1371 hş., s. 39-42; İbn A'sem el-Kûfî, *el-Fütûh* (trc. Muhammed b. Ahmed Müstevfî-yi Herevî, nşr. Gulâm Rızâ Tabâtâbâî), Tahran 1374 hş., s. 280, 284-285; *Târîh-i Sistân* (nşr. Bahâr), Tahran 1366 hş., tür.yer.; Sem'ânî, *el-Ensâb*, VII, 43-47; Cûzcânî, *Tabakât-ı Nâsırî*, II, 128, 159-162; Müstevfî, *Nüzhetü'l-kulûb* (Strange), s. 142-147; Melikşah Hüseyin-i Sistânî, *İhyâ'ü'l-mülûk* (nşr. Menûçîhr-i Sütûde), Tahran 1344 hş., tür.yer.; Zülfikâr-i Kirmânî, *Cogrâfyâ-yi Nîmrûz* (nşr. Azîzullah el-Utâridî), Tahran 1374 hş., tür.yer.; V. V. Barthold, *Tezkire-yi Cogrâfyâ-yi Târîhî-yi İrân* (trc. Hamza Serdâdver), Tahran 1308 hş., s. 116-139; J. Wellhausen, *Arap Devleti ve Sukutu* (trc. Fikret Işıltan), Ankara 1963, bk. İndeks; C. E. Bosworth, *Sistân under the Arabs, from the Islamic Conquest to the Rise of the Saffarids (30-250/651-864)*, Rome 1968, tür.yer.; a.mlf., *The History of the Saffarids of Sistân and the Maliks of Nimruz (247/861 to 949/1542-3)*, Costa Mesa 1994, tür.yer.; a.mlf., "Sistân", *EL²* (İng.), IX, 681-685; Hüseyin Dâvûdî, "Esnâd-ı İjânedân-ı Kelânterî-yi Sistân", *Berresihâ-yi Târîhî*, IV/5-6, Tahran 1970, s. 1-20; B. Finster, "Sistân zur Zeit der Timuridischer Herrschaft", *Archeologische Mitteilungen aus Iran*, IX, Berlin 1976, s. 207-215; Hüseyin Mir Caferî, "Sistân der-Asr-ı Şafevî", *Berresihâ-yi Târîhî*, XII/4 (1977), s. 49-76; G. le Strange, *The Lands of the Eastern Caliphate* (ed. Fuat Sezgin), Frankfurt 1993, s. 334-351; V. F. Büchner, "Sistân", *İA*, X, 715-721.

OSMAN GAZİ ÖZGÜDENLİ

SİTTÜLARAB

(سِتُّ الْعَرَبِ)

Ümmü Muhammed Sittül'arab bint Şemsiddîn Muhammed b. Fahriddin Ali (İbnü'l-Buhârî) es-Sâlihiyye (ö. 767/1366)

Kadın muhaddis.

Birçok âlim yetiştiren Dimaşkî bir aileye mensuptur. Aile içinde eğitim gördü ve ilim muhitinde yetişti. Babası bir hadis âlimi olup Zehebî ve İbn Râfî' onun talebeleri arasında yer alır. İbnü'l-Buhârî diye bilinen dedesi Ebû'l-Hasan Fahreddin Ali de çok sayıda öğrenci yetiştiren meşhur bir hadis âlimi olup Takıyyüddin İbn Teymiyye'nin hocasıdır. İbn Teymiyye onun

hakkında, "Bir hadis rivayetinde kendimle Resûlullah arasına İbnü'l-Buhârî'yi dahil ettiğimde gönlüm ferahlıyor" ifadesini kullanırken (İbn Receb el-Hanbelî, II, 326), Zehebî, "İlim ve hadis evinden gelen İbnü'l-Buhârî, dünyada kendisiyle Peygamber arasında sekiz sika râvinin yer aldığı kimselerin sonucusudur" demiştir (a.g.e., II, 328). Sittülarab, dedesinden çok faydalandı ve Müslim'in *eş-Şahîh*'i, Beyhâkî'nin *es-Sünenü'l-kübrâ*'sı gibi hadis kitapları ile Temmâm er-Râzî'nin *el-Fevâ'id*'i ve İbn Gaylân'ın *el-Gaylâniyyât*'ı (*el-Fevâ'idü'l-müntehabe el-avâli 'ani's-şüyûh*) gibi hadis cüzlerini ondan semâ yoluyla aldı. Dedesinin meşehası yanında çok sayıda hadis kitabı ve hadis cüzleri kendisine intikal etti (İbn Hacer, *ed-Düerü'l-kâmine*, II, 127). Abdurrahman b. Zeyn de Sittülarab'ın hocaları arasındadır.

İbn Receb, Zeynüddin el-İrâkî, Heysemî ve İbnü'l-Cezerî ondan hadis dinleyen ve rivayet eden âlimlerden olup İbnü'l-Cezerî 766 (1364-65) yılında Sittülarab'ın Kâsiyûn dağı eteğindeki Urmevî Zâviyesi yakınlarında bulunan evinde şifâhî olarak âif isnadla kendisinden hadis rivayet ettiğini söyler. İbn Hacer el-Askalânî de hocası Zeynüddin el-İrâkî vasıtasıyla Sittülarab'dan hadis rivayetinde bulunmuştur (*Taglîku't-ta'lik*, II, 282, 461). Hanbelî olan ve Dimaşk'ta Sâlihiyye mahallesinde oturan Sittülarab'ın rivayet ettiği pek çok hadis çeşitli bölgelerden gelen öğrencileri vasıtasıyla çevreye yayıldı. Hadisleri senediyle rivayet ettiğinden hakkında kullanılan müsnide sıfatı onun hadis ilmindeki vukufunu gösterirken sâliha ve asile sıfatları da kendisinin ahlâkî ve fıtrî meziyetlerine işaret eder. Uzun bir ömür yaşadığı için adı muammerûn arasında anılan Sittülarab, 1 Cemâziyelevvel 767'de (14 Ocak 1366) Dimaşk'ta vefat etti, cenaze namazı Câmîu'l-Muzafferî'de kıldıktan sonra Kâsiyûn dağı eteğindeki kabristana defnedildi.

"Araplar'ın hanımefendisi" anlamında Sittülarab adıyla bilinen diğer bazı âlimler şunlardır: 1. Ümmü'l-Hayr Sittülarab bint Yahyâ b. Kaymâz el-Kindiyye ed-Dimaşkîyye. Yûsuf b. Abdurrahman el-Mizzî kendisinden hadis rivayet etmiş olup Muharrem 684'te (Mart 1285) seksen beş yaşında vefat etti. 2. Ümmü Muhammed Sittülarab bint Seyfeddin Ali b. Radî Abdurrahman el-Makdisiyye. Ebû Ali Hasan b. Arafе el-Bağdâdî'nin cüzü, Hüseyin b. İsmâil el-Mehâmîlî'nin *Kitâbü'd-Du'â*' adlı mecmuası kendisinin semâ yoluyla rivayet ettiği hadis mecmuaları arasındadır. Safedî 729'da (1329) onun kendisine icâ-

zet verdiğini söyler. Bu hanım da, Rebîulevvel 734'te (Kasım 1333) Sâlihiyye'de vefat etti. 3. Ümmü'l-Hayr Sittülarab Âişe bint Ali b. Ömer el-Himyeriyye es-Sanhâciyye el-Misriyye. Zilhicce 660'ta (Ekim 1262) doğdu ve Rebîulevvel 739'da (Eylül 1338) vefat etti. İzzeddin İbn Cemâa, Mısırlı hadis âlimi Ebû Bekir Ahmed b. Mervân ed-Dineverî'nin yirmi altı cüzden oluşan *el-Mücâlese ve cevâhirü'l-ilm* adlı kitabını ondan dinlemiştir (Takıyyüddin el-Fâsî, II, 380). 4. Sittülarab bint İbrâhîm b. Muhammed el-Halebiyye. IX. (XV.) yüzyılda yaşamış olup 829'da (1426) kendisinden aldığı icâzetle hadis cüzlerini rivayet eden Ebû Muhammed Abdullah b. Muhammed b. İbrâhîm ve Ebû'l-Fazl İbnü's-Şihne onun öğrencilerindedir (Sehâvî, XII, 55). 5. Ümmü Mecdüddin Sittülarab bint Abdülmecîd b. Hasan el-Acemî. Kendisi ve kızları Zekî İbrâhîm el-Haneffî'den hadis rivayet etti. Ebû'l-Fütûh el-Bekrî ve İbn Mülâib gibi âlimlerden icâzetleri vardır. İbnü'z-Zâhirî'nin kendisi için tahrîc ettiği hadis cüzünü rivayet etti. Ümmü Mecdüddin 675 (1276) yılında vefat etti (Safedî, XV, 119).

BİBLİYOGRAFYA :

Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, XV, 136; XVII, 85; XIX, 285; XX, 201; XXXIV, 144; XXXV, 213; Zehebî, *el-İber*, III, 355; a.mlf., *Tezkiretü'l-huffâz*, IV, 1471; Safedî, *el-Vâfi*, XV, 119; İbn Râfî, *el-Vefeyât* (nşr. Sâlih Mehdî Abbas - Beşşâr Avvâd Ma'rûf), Beyrut 1402/1982, II, 304-305; Takıyyüddin el-Fâsî, *Zeylû't-Takyyid fi ruvâti's-sünen ve'l-mesânid* (nşr. Kemâl Yûsuf el-Hût), Beyrut 1410/1990, II, 374, 380; İbn Receb el-Hanbelî, *Zeyl 'alâ Tabakât-ı'l-Hanâbile*, Beyrut, ts. (Dârü'l-ma'rife), II, 325-329; İbnü'l-Cezerî, *en-Neşr*, I, 2, 5, 239-240; İbn Hacer, *ed-Düerü'l-kâmine*, II, 127; a.mlf., *Taglîku't-ta'lik* (nşr. Saîd Abdurrahman Mûsâ el-Kazekî), Beyrut-Dimaşk-Amman 1405/1985, II, 282, 461; III, 390; V, 111, 460; Burhâneddin İbn Müflih, *el-Makşadü'l-erşed* (nşr. Abdurrahman b. Süleyman el-Useymîn), Riyad 1410/1990, I, 433-435; Sehâvî, *ed-Dev'ü'l-lâmi*, XII, 55; Kettânî, *er-Risâletü'l-müsteşrafe*, s. 53-54, 142; Sezgin, *GAS* (Ar.), I, 207; Kehhâle, *A'lâmü'n-nisâ*, II, 158-159.

ZEKERİYA GÜLER

SİTTÜLMÜLK

(سِتُّ الْمَلِكِ)

Sittülmülk bint Azîz-Billâh Nizâr b. Mead b. İsmâil el-Fâtmiyye el-Aleviyye (ö. 413/1023)

Fâtımî Halifesi Azîz-Billâh'ın kızı.

359'da (970) Tunus'un Mansûriyye şehrinde doğdu. Annesi es-Seyyidetü'l-Azîziyye daha sonra Fâtımî halifesi olan Azîz-Billâh'ın câriyesiydi. Babası Azîz-Billâh ile Mı-